

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony budżetu Unii w przypadku uogólnionych braków w zakresie praworządności w państwach członkowskich”

(COM(2018) 324 final – 2018/0136 (COD))

(2019/C 62/28)

Sprawozdawca: **Jukka AHTELA**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 18.6.2018
Podstawa prawna	Art. 304 TFUE
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa
Data przyjęcia przez sekcję	26.9.2018
Data przyjęcia na sesji plenarnej	17.10.2018
Sesja plenarna nr	538
Wynik głosowania	156/2/7
(za/przeciw/wstrzymało się)	

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji dotyczący rozporządzenia ustanawiającego nowe narzędzie, które umożliwi stosowanie gospodarczych środków naprawczych wobec państw członkowskich dopuszczających się poważnych i nagminnych naruszeń wartości zapisanych w art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE). EKES zauważa, że Komisji przysługują już podobne uprawnienia naprawcze pozwalające jej promować przestrzeganie zasad należytego zarządzania gospodarczego⁽¹⁾, i odnosi się przychylnie do opiniowanego wniosku, który zmierza do tego, aby środki naprawcze służyły ochronie praworządności. W tym zakresie z zadowoleniem przyjmuje fakt, że akty wykonawcze proponowane przez Komisję na mocy rozporządzenia miałyby być przyjmowane w Radzie w drodze głosowania odwróconą kwalifikowaną większością głosów.

1.2. EKES podkreśla znaczenie praworządności dla obywateli oraz jej wagę z punktu widzenia inicjatyw biznesowych, innowacji i inwestycji. Zaleca jednak wprowadzenie we wniosku zmian pozwalających uwzględnić szersze pojęcie praworządności, które obejmuje ochronę praw podstawowych i gwarantuje ochronę demokracji pluralistycznej. Zgodnie z art. 2 TUE praworządność jest tylko jedną z wartości, na których opiera się UE. Praworządność, prawa podstawowe i demokracja są ze sobą wzajemnie powiązane w nierozłączny i trójstronny sposób. Jedynie zagwarantowanie tych trzech wartości łącznie pozwala zapobiegać nadużyciom władzy państwowej.

1.3. EKES zgadza się, że skuteczne poszanowanie praworządności pozwala obywatelom mieć przekonanie, że wydatki UE w państwach członkowskich są wystarczająco chronione. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że wniosek jeszcze bardziej zwiększy skuteczność ochrony interesów finansowych UE. Nalega jednak, by zaproponowany przez Komisję mechanizm był uruchamiany automatycznie wówczas, gdy uogólniony brak w zakresie praworządności może wpływać na interesy finansowe UE.

1.4. Ponadto EKES jest zdania, że głównym celem wniosku powinna być ochrona wartości zapisanych w art. 2 realizowana przez ochronę finansów UE. Zleca zatem wprowadzenie we wniosku zmian umożliwiających Komisji przedłożenie aktu wykonawczego do rozporządzenia w przypadkach poważnych, stałych i systemowych zagrożeń dla praworządności, praw podstawowych lub standardów gwarantujących demokrację pluralistyczną, ponieważ mogą one – z racji swojego charakteru – stwarzać bezpośrednie ryzyko dla interesów finansowych UE.

⁽¹⁾ Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 320, art. 23.

1.5. EKES zachęca Komisję do dalszego rozwijania w państwach członkowskich kanałów debaty politycznej na temat wartości zapisanych w art. 2, co ma stanowić środek zapobiegawczy. Wzywa w związku z tym Komisję do zaproponowania utworzenia systemu regularnego i niezależnego monitoringu procesu wprowadzania w życie w państwach członkowskich tych wartości w sposób zasugerowany już wcześniej przez EKES i Parlament Europejski.

1.6. EKES zaleca, by włączyć go w poczet podmiotów, które Komisja będzie informować o środkach proponowanych do przyjęcia lub przyjmowanych na podstawie tego aktu prawnego, a także by zaliczyć go do jednego z odpowiednich źródeł informacji, na podstawie których Komisja ustala, czy istnieje poważny brak w zakresie praworządności. Pozwoliłoby mu to wnieść znaczący i skuteczny wkład w ochronę wartości określonych w art. 2 oraz zapewnić reprezentację głosu zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego.

2. Wprowadzenie i przegląd wniosku

2.1. Opiniowany wniosek Komisji ma na celu ochronę budżetu Unii w przypadku uogólnionych braków w zakresie praworządności w państwach członkowskich. Przedstawionym przez Komisję uzasadnieniem wniosku jest konieczność ochrony finansów Unii w drodze zobowiązania państw członkowskich do stosowania wystarczająco solidnych zabezpieczeń dotyczących zarządzania środkami unijnymi i ich wydatkowania. Państwa członkowskie już dziś muszą wykazywać, że dysponują odpowiednimi zabezpieczeniami instytucjonalnymi i proceduralnymi pozwalającymi zagwarantować, że środki unijne będą wydatkowane skutecznie i zgodnie z prawem. Prawidłowego funkcjonowania tych krajowych mechanizmów weryfikacyjnych nie da się jednak zapewnić bez nadzoru sprawowanego przez niezależny wymiar sprawiedliwości, prokuraturę i organy dochodzeniowe zajmujące się walką z nadużyciami finansowymi i korupcją.

2.2. Zgodnie z wnioskiem Komisji po wykryciu uogólnionego braku w zakresie praworządności można by zawiesić płatności lub dokonać ich korekty, wprowadzić zakaz zaciągania nowych zobowiązań prawnych, ograniczyć zobowiązania lub wstrzymać bieg terminów płatności. Będzie to miało zastosowanie do wszystkich funduszy UE. Komisja może stwierdzić wystąpienie uogólnionego braku w zakresie praworządności zwłaszcza wówczas, gdy zagrożona jest niezależność wymiaru sprawiedliwości, gdy nie zapobiegnięto arbitralnym lub bezprawnym działaniom organów publicznych bądź ich nie poprawiono lub nie nałożono za nie sankcji, gdy utrudnione jest uzyskanie przez organy publiczne zasobów, co wpływa na ich funkcjonowanie, gdy nie podjęto działań w celu uniknięcia konfliktu interesów między organami publicznymi oraz gdy państwo ogranicza dostępność i skuteczność środków ochrony prawnej.

2.3. Zgodnie z wnioskiem wystąpienie wymienionych powyżej braków spowoduje wdrożenie środków naprawczych, jeśli braki te mogą wpłynąć na należyte zarządzanie finansami lub ochronę interesów finansowych Unii z powodu niekorzystnego oddziaływania na organy krajowe wykonujące budżet Unii, na dochodzenia lub śledztwa dotyczące nadużyć finansowych i korupcji, na skuteczną kontrolę sądową organów krajowych, na zapobieganie nadużyciom finansowym i korupcji, a także na nakładanie skutecznych i zniechęcających sankcji, odzyskiwanie nienależnie wypłaconych środków oraz współpracę w ramach dochodzeń lub postępowań karnych prowadzonych przez OLAF i EPPO.

3. Uwagi ogólne

3.1. Jak wskazano w art. 2 TUE, Unia Europejska opiera się na wartościach wspólnych dla państw członkowskich, a jedną z nich jest praworządność. Poszanowanie praworządności przekłada się także na pewność prawa i równe warunki działania dla inicjatyw biznesowych, innowacji i inwestycji oraz uczciwą konkurencję na rynku wewnętrznym z korzyścią dla konsumentów i obywateli. Jest to warunek wstępny wzajemnego zaufania, koniecznego do sprawnego funkcjonowania UE. Brak poszanowania praworządności utrudnia wyważony rozwój gospodarczy i społeczny w oparciu o cele zrównoważonego rozwoju. Rozwój ten stanowi zaś siłę napędową pozwalającą UE i państwom członkowskim dążyć do osiągnięcia nadrzędnego celu Unii, którym jest „wspieranie pokoju, jej wartości i dobrobytu jej narodów”, jak wskazano w art. 3 TUE.

3.2. EKES ubolewa, że traktaty UE nie stanowią wyraźnie, że państwa członkowskie muszą stale podejmować wysiłki w celu przestrzegania kryteriów kopenhaskich⁽²⁾, także po swym przystąpieniu do UE. EKES zauważa, że instytucje UE nie dysponują wystarczająco solidnymi i dopasowanymi narzędziami pozwalającymi chronić przed pojawiającymi się obecnie w państwach członkowskich zagrożeniami wobec praworządności, praw podstawowych i demokracji pluralistycznej.

3.3. Praworządności nie da się oddzielić od gwarancji ochrony demokracji pluralistycznej i poszanowania praw podstawowych, z którymi jest ona wzajemnie powiązana. Praworządność sprawia, że rządy przestrzegają standardów w zakresie praw podstawowych, natomiast demokracja pluralistyczna pozwala zapewnić realizację przez nie polityki przyczyniającej się do zwiększania dobrobytu członków ich społeczeństwa. Samo utrzymywanie praworządności nie

⁽²⁾ Ustanowionych podczas szczytu Rady Europejskiej w Kopenhadze w 1993 r.

stanowi gwarancji, że przepisy prawa nie naruszają praw podstawowych ani że prawo jest uchwalane w toku szeroko zakrojonego i prawidłowego procesu opartego na rzetelnej, pluralistycznej i zrównoważonej debacie publicznej oraz udziale społeczeństwa. Aby uniknąć sytuacji, w której jedynie rządzi się za pomocą prawa, należy oprócz praworządności respektować prawa podstawowe i standardy demokracji pluralistycznej.

3.4. Według Komisji proponowane rozporządzenie stanowi środek ochrony budżetu UE, co jednocześnie ma chronić praworządność. EKES zgadza się, że skuteczne poszanowanie praworządności pozwala obywatelom mieć przekonanie, że wydatki UE w państwach członkowskich są wystarczająco chronione. Traktuje jednak wniosek bardziej jako potencjalne narzędzie służące ochronie – z wykorzystaniem budżetu UE – wszystkich wartości zapisanych w art. 2.

3.5. EKES podkreśla, że obywatele Unii muszą widzieć, że zarządzanie środkami unijnymi odbywa się w sposób nieskorumpowany i zgodny z prawem Unii. Równie ważna jest ochrona przez UE wartości, które stanowią jej podstawę i które sformułowano z myślą o jej obywatelach. Komisja powinna mieć możliwość podjęcia działań na podstawie rozporządzenia w każdym przypadku poważnego, systemowego i stałego zagrożenia wartości zapisanych w art. 2, ponieważ zagrożenie to – z racji swojego charakteru – może stwarzać bezpośrednie ryzyko dla finansów UE.

3.6. Jak zostało zauważone w ostatnich rezolucjach Parlamentu Europejskiego i oświadczeniach Komisji Europejskiej oraz prezydencji Rady, praworządność, prawa podstawowe i standardy demokracji pluralistycznej są w UE coraz bardziej zagrożone. Choć sytuacja w niektórych państwach członkowskich stwarza największe wyzwania, to populistyczny autorytaryzm – sprzeczny z podstawowymi wartościami przyświecającymi UE, a często przeciwny samej Unii – nadal rośnie w siłę w różnych państwach członkowskich.

3.7. EKES zauważa niedociągnięcia obecnych narzędzi, którymi dysponują instytucje UE, by chronić wartości określone w art. 2. Postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego są zwykle nadmiernie zawężone do technicznych kwestii prawnych, przez co nie pozwalają na zapobieganie skoordynowanym atakom na praworządność ani podejmowanie działań naprawczych w tym zakresie. Zgodnie z art. 7 TUE Rada może wprawdzie odnieść się – w sposób całościowy – do działań naruszających praworządność, jednak niezwykle trudne okazuje się pobudzenie wystarczającej woli politycznej, by uruchomić tę procedurę.

3.8. Odnośnie do ram UE na rzecz praworządności, które stanowią procedurę niewiązącą, jest to wprawdzie łatwiejsze niż uruchomienie art. 7, jednak ich skuteczność pozostaje wątpliwa w przypadku rządów, które nie mają zamiaru w dobrej wierze współpracować z Komisją. Co więcej, zastosowanie ram UE na rzecz praworządności oraz art. 7 są obwarowane koniecznością spełnienia tak wyśrubowanych warunków, że w chwili użycia tych narzędzi braki w zakresie wprowadzania w życie wartości zapisanych w art. 2 byłyby już niezwykle poważne, a przez to trudniejsze do wyeliminowania.

3.9. W świetle rosnących wyzwań i braku odpowiednich i skutecznych narzędzi, EKES wzywa Komisję Europejską do kontynuowania coraz pilniejszej debaty politycznej na temat tego, w jaki sposób UE może lepiej chronić wartości zapisane w art. 2, a także do opracowania dodatkowych narzędzi służących ochronie praworządności, praw podstawowych i gwarancji demokratycznego pluralizmu.

3.10. EKES przywołuje swoją opinię w sprawie europejskiego mechanizmu kontroli przestrzegania praworządności i praw podstawowych, w której poparto utworzenie na szczeblu unijnym mechanizmu kontroli poszanowania praworządności i praw podstawowych w drodze regularnego i niezależnego monitoringu oraz dialogu prowadzonego między państwami członkowskimi a instytucjami UE⁽³⁾.

3.11. EKES podtrzymuje swoje stanowisko, że utworzenie – zgodnie z rezolucją Parlamentu Europejskiego – takiego zapobiegawczego mechanizmu uzupełniłoby wachlarz narzędzi służących ochronie wartości zapisanych w art. 2, którymi UE obecnie dysponuje⁽⁴⁾. Utworzenie mechanizmu zapobiegawczego pozwoliłoby zidentyfikować występujące na szczeblu krajowym braki we wprowadzaniu w życie tych wartości, a ponadto umożliwiłoby ich usunięcie na wczesnym etapie.

3.12. Ponadto EKES proponuje ustanowienie na szczeblu europejskim platformy społeczeństwa obywatelskiego lub zwoływanego co roku forum. Komitet uczestniczyłby w pracach tych organów, które po pierwsze pozwoliłyby unijnym decydom otrzymywać odpowiednio wcześniej i bezpośrednio od lokalnych organizacji komunikaty ostrzegawcze na temat pojawiających się wyzwań dotyczących wartości zapisanych w art. 2 TUE, a po drugie ułatwiłyby wzajemne uczenie się i międzynarodową współpracę organizacji społeczeństwa obywatelskiego działających głównie na szczeblu krajowym.

⁽³⁾ Dz.U. C 34 z 2.2.2017, s. 8.

⁽⁴⁾ 2015/2254 (INL).

3.13. Istotne jest, aby UE rozważyła sposoby wspierania organizacji społeczeństwa obywatelskiego i mediów monitorujących pojawiające się wyzwania dotyczące wartości zapisanych w art. 2 TUE i przekazujących informacje na ten temat. EKES uważa, że instrument finansowania zapewniający wsparcie organizacjom społeczeństwa obywatelskiego propagującym w państwach członkowskich wartości zapisane w art. 2 stanowiłby ważne uzupełnienie opiniowanego wniosku, ponieważ umożliwiłaby oddolne wspieranie tych wartości wśród obywateli. W tym zakresie EKES odwołuje się do swojej opinii dotyczącej wniosków w sprawie nowego funduszu „Sprawiedliwość, Prawa i Wartości”⁽⁵⁾ i wzywa Radę i Parlament Europejski do znacznego zwiększenia zasobów przeznaczonych na ten fundusz w ramach decyzji w sprawie wieloletnich ram finansowych po 2020 r.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. EKES uważa, że dostępność dokonywanej przez niezależne sądy skutecznej kontroli sądowej działań i zaniechań organów publicznych jest istotna nie tylko dla zagwarantowania skutecznego wydatkowania środków unijnych w sposób zgodny z prawem Unii. Stanowi ona jedyny środek gwarantujący wszystkim obywatelom Unii skuteczną ochronę praw przysługujących im na podstawie prawodawstwa Unii, a także jednolitą we wszystkich państwach członkowskich wykładnię prawa Unii, na którym zasadza się wspólny rynek i przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości.

4.2. EKES popiera wykorzystanie w Radzie głosowania odwróconą kwalifikowaną większością głosów jako metodę przyjmowania aktu wykonawczego w sprawie odpowiednich środków. Pozwoli to na obiektywne wprowadzanie środków po stwierdzeniu przez Komisję, że w danym państwie członkowskim występuje uogólniony brak, a ponadto zminimalizuje ryzyko bezczynności lub wybiórczości politycznej, które mogłoby być wynikiem wymogu głosowania w Radzie.

4.3. EKES rozumie wyzwania związane z określeniem bardziej szczegółowych kryteriów dotyczących stwierdzenia istnienia uogólnionego braku. Niemniej zastanawia się, czy wnioskowi nie dałoby się wzmocnić w drodze wprowadzenia takich szczegółowych kryteriów, dzięki którym można by łatwiej zagwarantować, że zasadność decyzji Komisji nie zostanie osłabiona zarzutami o stronniczość lub brak obiektywizmu. Kryteria takie mogłyby zostać włączone do wytycznych opracowanych przez Komisję po przyjęciu wniosku i mogłyby się opierać na własnych kryteriach Komisji stosowanych w odniesieniu do ram UE na rzecz praworządności, a także na liście kontrolnej dotyczącej praworządności wykorzystywanej przez Europejską Komisję na rzecz Demokracji przez Prawo (Komisję Wenecką).

4.4. EKES podkreślał już, że praworządność, demokracja i prawa podstawowe są ze sobą wzajemnie powiązane, jak wskazano w art. 2 wniosku Komisji. Oprócz bardziej szczegółowych kryteriów dotyczących praworządności we wniosku należy także uwzględnić kryteria, na podstawie których Komisja mogłaby stwierdzić wystąpienie poważnego, systemowego i stałego zagrożenia w zakresie poszanowania praw podstawowych lub gwarancji demokracji pluralistycznej. W razie gdyby sytuacja w danym państwie członkowskim spełniała te kryteria, Komisja powinna móc także przyjmować na podstawie opiniowanego rozporządzenia środki naprawcze.

4.5. EKES zauważa, że Komisja powinna uwzględnić wszystkie istotne informacje, w tym wyroki Trybunału Sprawiedliwości, sprawozdania Trybunału Obrachunkowego oraz konkluzje i zalecenia odpowiednich organizacji międzynarodowych. Określone organy nadzorcze Rady Europy, takie jak Komisja Wenecka i Grupa Państw Przeciwko Korupcji (GRECO), odgrywają istotną rolę w monitorowaniu praworządności w państwach członkowskich. Komisja Wenecka wydała szereg opinii dotyczących stanu praworządności w różnych państwach członkowskich UE, natomiast GRECO okresowo wydaje zalecenia skierowane do państw członkowskich. Podobnie Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF), krajowe biura rzeczników praw obywatelskich oraz stowarzyszenia sędziów i sieci sądowe regularnie przekazują informacje na temat stanu krajowych mechanizmów w obszarze wymiaru sprawiedliwości, zwalczania korupcji i walki z nadużyciami finansowymi.

4.6. Inne organy międzynarodowe prowadzą okresowe działania w zakresie monitoringu i oceny wprowadzania w życie standardów praw podstawowych i gwarancji demokracji pluralistycznej w państwach członkowskich. Można tu wymienić Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Komisarza Praw Człowieka Rady Europy, Europejski Trybunał Praw Człowieka, Radę Praw Człowieka i oenzetowskie ciała traktatowe ds. praw człowieka. Rzetelnym źródłem informacji i analiz często są też niezależne organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Wyraźne wskazanie tych podmiotów we wniosku pozwoliłoby odzwierciedlić szczególną rolę, jaką odgrywają one w procesie ochrony wartości zapisanych w art. 2 TUE.

4.7. Ponadto EKES uważa, że – skoro jest instytucją reprezentującą społeczeństwo obywatelskie w UE – jego analizy i spostrzeżenia powinny mieć dla Komisji szczególne znaczenie przy stwierdzaniu przez nią istnienia poważnych braków w zakresie praworządności w danym państwie członkowskim zarówno na podstawie opiniowanego rozporządzenia, jak i innych aktów prawnych. W tym zakresie Komitet zwraca uwagę Komisji na fakt utworzenia grupy roboczej EKES-u ds. praw podstawowych i praworządności, która skupi się w sposób szczególny na ochronie wartości zapisanych w art. 2 TUE.

⁽⁵⁾ SOC/599 (zob. s. 178 niniejszego Dziennika Urzędowego) w sprawie COM(2018) 383 final i COM(2018) 384 final.

4.8. Dzięki zaliczeniu EKES-u w poczet podmiotów, które Komisja będzie informować o środkach proponowanych do przyjęcia lub przyjmowanych na podstawie tego aktu prawnego, a także uczynieniu zeń jednego ze źródeł informacji, na podstawie których Komisja podejmuje decyzje w przedmiocie ustalenia istnienia poważnego braku w zakresie praworządności, EKES mógłby w merytoryczny i skuteczny sposób przyczynić się do ochrony wartości zapisanych w art. 2 i zapewnić uwzględnienie stanowiska zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego.

4.9. EKES zgadza się w pełni z zamysłem Komisji, która wskazuje, że konsekwencje uruchomienia proponowanego mechanizmu powinny dotyczyć odpowiedzialnych za uchybienia, a nie poszczególnych beneficjentów unijnego finansowania, np. studentów Erasmusa, naukowców czy organizacji społeczeństwa obywatelskiego⁽⁶⁾.

4.10. EKES zauważa, że zgodnie z wnioskiem w przypadku podjęcia działań państwo członkowskie nadal pozostaje odpowiedzialne za rozdzielanie środków. Choć jest to sensowne z prawnego punktu widzenia, to jednak w praktyce w niewielkim stopniu powstrzyma państwo członkowskie przed odmową rozdzielania tych środków i zrzuceniem winy na Komisję dla osiągnięcia korzyści politycznych. Mało prawdopodobne jest, że obywatele zagłębią się w subtelności unijnych aktów prawnych, przez co państwa członkowskie będą w stanie wykazać bezpośredni związek między decyzją Komisji a cięciami finansowymi. Doprowadzi to do sytuacji, w której Komisja będzie się powstrzymywać od podejmowania środków przeciwko państwu członkowskiemu w obawie ewentualnej gwałtownej reakcji ze strony opinii publicznej. Szczególne ryzyko dotyczy tych państw członkowskich, w których rząd kontroluje media publiczne i prywatne lub wywiera na nie wpływ, a tak zazwyczaj bywa w przypadku państw członkowskich dotkniętych poważnymi brakami w zakresie praworządności.

4.11. EKES zachęca Komisję do poszukiwania rozwiązań pozwalających zmniejszyć ryzyko wystąpienia sytuacji, w której negatywne skutki mogłyby odczuć indywidualni beneficjenci oraz w której środki przyjmowane na podstawie opiniowanego rozporządzenia byłyby wykorzystane w celu innym niż zamierzony – czyli dla osiągnięcia korzyści politycznych przez rządy naruszające wartości zapisane w art. 2. Komisja mogłaby przeanalizować alternatywne kierunki działania, dzięki którym można by dopilnować, by środki unijne trafiały do ich zamierzonych beneficjentów. Jedną z możliwości mogłoby być utworzenie agencji wykonawczej, która przejęłaby bezpośrednie zarządzanie tymi środkami.

4.12. EKES podkreśla znaczenie otwartego dialogu między zainteresowanym państwem członkowskim a instytucjami UE, jak zaproponowano we wniosku, aby skorygować uogólniony brak w zakresie praworządności w tym państwie i w efekcie móc wycofać wszelkie środki podjęte na mocy omawianego rozporządzenia. Instytucje i państwa członkowskie powinny brać pod uwagę poglądy organizacji społeczeństwa obywatelskiego na temat sytuacji w danym państwie członkowskim, adekwatności środków przyjętych w celu zaradzenia ogólnemu brakowi oraz adekwatności środków podjętych w celu uniknięcia powtórzenia się takich sytuacji w przyszłości.

Bruksela, dnia 18 października 2018 r.

Luca JAHIER
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽⁶⁾ COM(2018) 98 final, s. 16.